

ГАРМОНІЗАЦІЯ КЛАСИФІКАТОРА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ КЛАСИФІКАТОРАМИ ПАТЕНТНИХ ДОКУМЕНТІВ

На прикладі лісової, деревообробної, целюлозно-паперової та меблевої галузей економіки України гармонізовано Класифікатор видів економічної діяльності з Міжнародним класифікатором патентних документів. Проведено групування об'єктів промислової власності Українського державного лісотехнічного університету, яке буде корисним для споживачів патентної документації, що працюють у цих галузях.

Ключові слова: економічна діяльність, патентна класифікація, гармонізація.

Senior researcher I.P. Onufryk – USUFWT

Harmonization Classification of kinds of economic activity and International patent classification

The article concerns harmonization Classification of kinds of economic activity and International patent classification for example forest, woodworking, pulp and paper industry of economy. Objects of industrial property of Ukrainian State University of Forestry and Wood Technology have grouped what will be useful for users of patents documents.

Key words: economic activity, patent classification, harmonization.

Визначаючи стратегічні перспективи реформ, Президент України Л.Д. Кучма на науково-практичній конференції (м. Київ, квітень 2004 р.) відзначив, що сьогодення економічна політика України має будуватися на подвійній основі – підтримці індустріальної моделі плюс активне державне стимулювання високотехнологічного потенціалу. Можливості забезпечення постіндустріальної трансформації української економіки на нинішньому етапі розвитку не є реальними. Етап невідкладної реіндустріалізації виробничого потенціалу неможливо оминати. Тому прийнятий курс на інноваційну модель розвитку економіки повинен охопити широку індустріальну модернізацію, яка має поєднати у собі запровадження сучасних інтенсивних енерго- та ресурсозберігаючих технологій, забезпечити подальше відчутне зростання продуктивності праці і водночас стати основою нарощування потенціалу економічного зростання. Сучасна модернізація виробництва повинна забезпечуватись, спираючись значною мірою на власний науково-технічний та кадровий потенціал, на можливості вітчизняної промисловості, поглиблення її кооперації з промисловістю інших країн, на розвиток спільних з іноземними інвесторами підприємств. Прикладом такої політики може слугувати інтенсивне технічне і технологічне переоснащення транспортної інфраструктури, яке здійснюється галузевим міністерством на базі вітчизняного машинобудівного комплексу [1].

Рівень новизни та захищеності конкурентоспроможної продукції сьогодні, як правило, підтверджується патентами – охоронними документами на такі об'єкти промислової власності (ОПВ) як винаходи, корисні моделі, промислові зразки. У світі нині діє понад 4 млн. патентів і щороку подається близько 700 тис. заявок на видачу патентів. Прибутки від продажу ліцензій на ОПВ тільки у 2000 році становили 100 млрд. дол., перевищивши цей показник вдесятеро порівняно з 1990 роком [2]. У фондах наукової, норматив-

ної та патентної інформації, функціонуючої в Україні національної системи науково-технічної інформації охоронні документи на ОПВ становлять 73 % [3]. Всього станом на 01.01.2004 р. в Україні внесено до Державного реєстру 64795 патентів на винаходи [4].

Відстежити інтегрування ОПВ в інноваційні процеси можливо лише при вивченні послідовного проходження ОПВ від подачі заявки до введення їх у господарський обіг у конкретні види економічної діяльності. Першоосовою в цьому циклі є техніко-технологічна сутність ОПВ, що зафіксовані за галузевою приналежністю низкою міжнародних класифікаторів патентів документів протягом останніх 50-ти років [5, 6]. Уперше дані про патентну ситуацію почали збиратись у 70-ті роки минулого століття у США на основі національної класифікації винаходів. Пізніше для аналізу та прогнозування розвитку техніки у Німеччині досліджували такі ж дані, але на основі рубрик Міжнародної патентної класифікації (МПК).

Сьогодні дані патентної статистики широко використовуються для оцінки впливу рівня техніки і технології на розвиток галузей економіки країн. Дослідження винахідницької діяльності в Україні за галузями економіки і підгалузями промисловості показують наступний рівень патентної активності (в %) протягом 1993-2000 рр.: промисловість – 61,6; охорона здоров'я – 9,8; сільське господарство – 5,8; транспорт – 3,0; виробництво тари – 2,1; будівництво – 1,9; геологія – 0,5; водне господарство – 0,3; лісове господарство – 0,3; інші галузі – 14,6 [7].

Економіка України – велика територіально-промислова система, яка має розгалужену мережу різноманітних складних зв'язків. Діючий в Україні

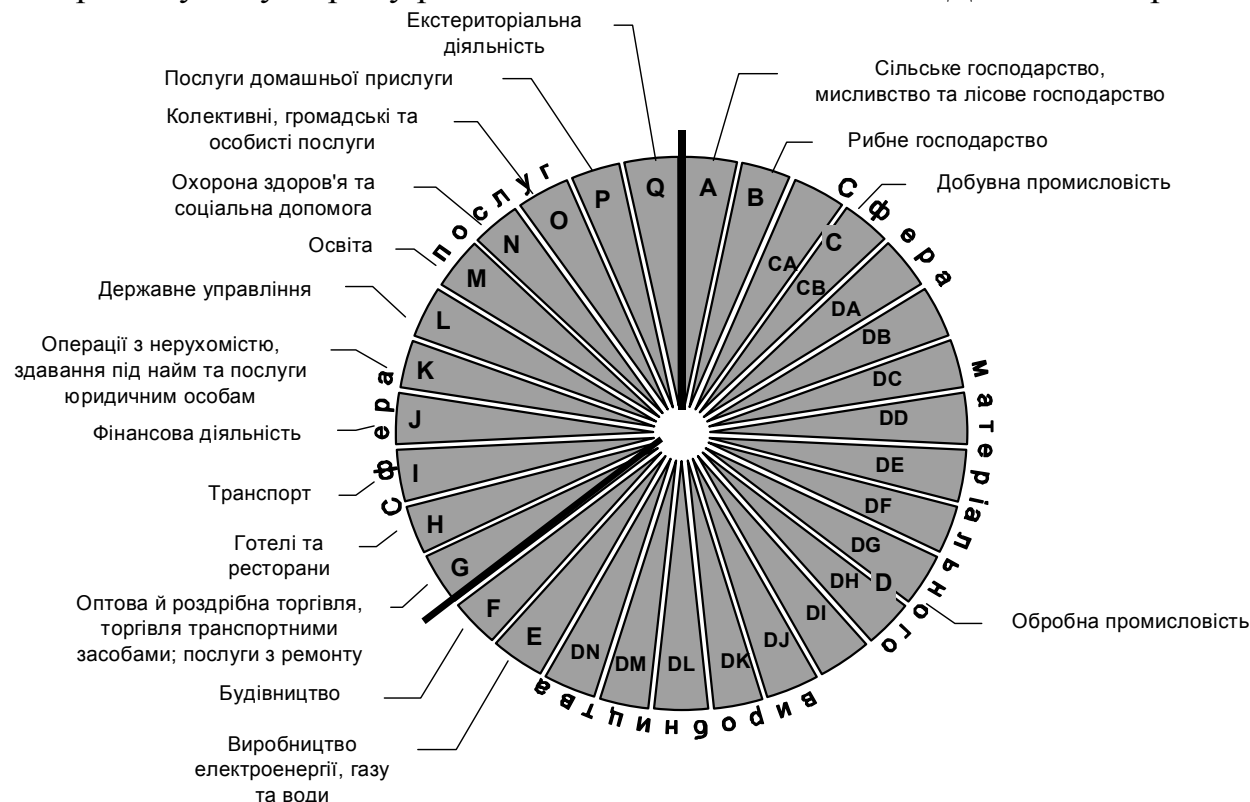

Рис. 1. Сектори економіки України у сфері матеріального виробництва:
*A – аграрний, B – рибний, C – добувний, D – обробної промисловості,
 E – енергетичний, F – будівельний*

Зі схеми на рис. 1 взято два сектори сфери матеріального виробництва: аграрний – секція А та обробної промисловості – секція D. У цих секторах функціонують галузі: лісова – розділ 02, деревообробна – підсекція DD, целюлозно-паперова – підсекція DE та меблева – розділ 36.

Аграрний сектор

- Секція А – сільське господарство, мисливство та лісове господарство
 - Розділ 01 – сільське господарство, мисливство та пов'язані з ним послуги
 - ...
 - Лісова галузь**
 - Розділ 02; група 02.0 – лісове господарство та пов'язані з ним послуги
 - Клас 02.01 – лісове господарство
 - Підкласи:
 - 02.01.1 – лісозаготівлі
 - 02.01.2 – одержання продукції лісового господарства
 - 02.02.0 – ... послуги з лісозаготівлі

Сектор обробної промисловості

- Секція D – обробна промисловість
 - ...
 - Деревообробна галузь**
 - Підсекція DD – виробництво деревини та виробів з деревини
 - Розділ 20, група 20.1, клас 20.10, підклас 20.10.0; група 20.2, клас 20.20, підклас 20.20.0; група 20.3, клас 20.30, підклас 20.30.0; група 20.4, клас 20.40, підклас 20.40.0; група 20.5, клас 20.51, підклас 20.51.0, клас 20.52, підклас 20.52.0
 - Целюлозно-паперова галузь**
 - Підсекція DE – целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа
 - Розділ 21, група 21.1, клас 21.11, підклас 21.11.0, клас 21.12, підклас 21.12.0; група 21.2, класи 21.21, 21.22, 21.23, 21.24, 21.25, підкласи 21.21.0, 21.22.0, 21.23.0, 21.24.0
 - Підсекція DN – інше виробництво не віднесені до інших угруповань
 - Меблева галузь**
 - Розділ 36. Виробництво меблів, інші види виробництв
 - група 36.1, клас 36.11, підкласи 36.11.1, 36.11.2; клас 36.12, підкласи 36.12.1, 36.12.2; група 36.13, клас 36.13.0, клас 36.14, підкласи 36.14.1, 36.14.2; клас 36.15, підклас 36.15.0; група 36.3, група 36.4, група 36.5, група 36.6

Рис. 3. Деревообробна, целюлозно-паперова та меблева галузі економіки України, деталізовані через угруповання КВЕД (секція, підсекція, розділ, група, клас, підклас)

58

Табл. 1. Класифікація видів економічної діяльності лісової, деревообробної, целюлозно-паперової та меблевої галузей України [8]

Код КВЕД		Код ISIC	Назва
Розділ Група Клас	Підклас		
1	2	3	4
Секція А		А	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство
Лісова галузь			
02 02.0 02.01		02 020 частина 0200	Лісове господарство та пов'язані з ним послуги Лісове господарство та пов'язані з ним послуги Лісове господарство
	02.01.1 02.01.2		Лісозаготівля – одержання необробленої деревини (колод, стовпів, кріпильного лісу, жердин, тощо) – одержання дров для опалення Отримання продукції лісового господарства – збір лісових продуктів (жолудів, каштанів тощо) – збір соків (березового, кленового тощо) – збір живиці, природних смол – збір матеріалів для плетіння (верби, очерету, бамбуку тощо) – збір насіння дерев і чагарників для лісонасаджень
02.02	02.02.0	частина 0200	Надання послуг, пов'язаних з лісовим господарством: – послуги з лісівництва (таксація, оцінка лісу, висаджування саджанців) – захист лісу від пожеж – боротьба зі шкідниками і хворобами лісу – послуги з лісозаготівлі (транспортування необробленої деревини в межах лісу)
Секція D		D	Обробна промисловість
Деревообробна галузь			
Підсекція DD 20 20.1 20.10 20.2	 20.10.0	– 20 201 2010 частина 202 2021	Виробництво деревини та виробів з деревини Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини Лісопильне та стругальне виробництво, просочування деревини Лісопильне та стругальне виробництво, просочування деревини – лісопильне та стругальне виробництво з використанням стаціонарного чи мобільного обладнання – виробництво дерев'яних залізничних шпал, паркету – виробництво стружки, борошна з деревини, тирси – сушіння деревини, просочування або хімічне просочування деревини консервантами чи іншими хімікатами Виробництво дерев'яних панелей

1	2	3	4
20.20	20.20.0		Виробництво дерев'яних панелей – виробництво лушеного шпону, клеєної фанери, ламінованих і деревостружкових плит та інших панелей і плит
20.3 20.30	20.30.0		Виробництво теслярських та столярних виробів Виробництво теслярських та столярних виробів – виробництво та встановлення дерев'яних виробів, призначених, головним чином для використання в будівництві: балок, стропил, ферм для покрівель, вікон, дверей, фасонних виробів з деревини (плінтусів, багетів), гонтів, паркетних блоків – виробництво збірних будинків або дерев'яних деталей для них, вироблених головним чином з деревини
20.4		частина 202 2023	Виробництво дерев'яної тари
20.40	20.40.0		Виробництво дерев'яної тари – виробництво дерев'яної тари: ящиків, кліток, піддонів, стелажів, бочок та інших бондарних виробів, барабанів для кабелів та канатів
20.5		частина 202 2029	Виробництво інших виробів з деревини корка, виробництво плетених виробів
20.51	20.51.0	частина 2029	Виробництво різних виробів з деревини – виробництво різних виробів з деревини: ручок і держаків для інструменту, щіток, мітелок, колодок для взуття, плічок для одягу, предметів домашнього вжитку та кухонного посуду, вішаків для пальт та капелюхів, статуєток і декоративних виробів, мозаїки та інкрустованих виробів, шкатулок, скриньок, футлярів для зберігання ювелірних прикрас і біжутерії та подібних виробів, вудочок, котушок, шпульок для ниток та інших виробів з точеної деревини; сірників
Целюлозно-паперова галузь			
Підсекція DE 21 21.1		- 21 частина 210 2101	Целюлозно-паперова промисловість Виробництво паперу та картону Виробництво паперової маси, паперу та картону
21.11	21.11.0	частина 2101	Виробництво паперової маси – виробництво деревної маси... – виробництво целюлози..., в т.ч. вибіленої з деревини
Підсекція DN		-	Інше виробництво, не віднесене до інших угруповань
Меблева галузь			
36 36.1 36.11		36 361 частина	Виробництво меблів; інші види виробництва Виробництво меблів Виробництво стільців та сидінь

1	2	3	4
36.12	36.11.1 36.11.2 36.12.1 36.12.2	3610 частина 3610	Виробництво стільців та сидінь Виробництво стільців та сидінь спеціалізованими підприємствами за індивідуальними замовленнями населення Виробництво меблів для офісів та магазинів Виробництво меблів для офісів та магазинів Виробництво меблів для офісів та магазинів спеціалізованими підприємствами за індивідуальними замовленнями населення
36.13	36.13.0	частина 3610	Виробництво кухонних меблів
36.14		частина 3610	Виробництво інших видів меблів – виробництво дитячих меблів
36.15	36.15.0	частина 3690	Виробництво матраців
36.3	36.30.1	частина 369	Виробництво музичних інструментів – виробництво струнних інструментів
36.4		3692 частина 369	– виробництво клавішних інструментів
36.40	36.40.0	3693	Виробництво спортивних товарів – виробництво лиж, ракеток, ключок, тощо
36.6		частина 369 3699	Виробництво інших виробів, не віднесених до інших угруповань Виробництво олівців...
36.63	36.63.1 36.36.3		Виробництво сірників

Для групування ОПВ у галузях, що наведено в табл. 1 були використані Міжнародний класифікатор винаходів (МКВ) та Міжнародний патентний класифікатор (МПК). МКВ і МПК нараховують близько 60000 рубрик (8 розділів): 118 класів, 618 підкласів, 6701 групу, 51395 підгруп. Вони вступили у силу відповідно з положеннями Європейської конвенції про міжнародну патентну класифікацію ще у 1954 році. Протягом 50-ти річного періоду класифікатори періодично переглядаються з врахуванням розвитку техніки. З 01.01.2000 р. в Україні діє 7-ма редакція МПК [9]. Українським інститутом промислової власності зроблено спробу привести у відповідність МПК з КВЕД, яка потребує подальшого доопрацювання і узгодження з відповідними фахівцями галузей [10]. Надзвичайно громіздкі і насичені деталізацією міжнародні класифікатори патентних документів становлять певні труднощі в ідентифікації їх з КВЕД. Автором у 2003 році розроблено і апробовано табличну форму для встановлення відповідності Міжнародних класифікаторів патентних документів на прикладі лісової, деревообробної, целюлозно-паперової і меблевої галузей КВЕД. Розділи МКВ і МПК, що охоплюють ці галузі економіки України наведено в табл. 2.

Табл. 2. Розділи МКВ і МПК, які охоплюють лісову, лісопромислову, деревообробну, целюлозно-паперову та меблеву галузі економіки

№ п/п	Розділи МКВ і МПК	Галузі економіки			
		лісова	деревообробна	целюлозно-паперова	меблева
1	Розділ А – задоволення життєвих потреб людини	●	–	–	●
2	Розділ В – різноманітні технологічні процеси, транспортування	●	●	–	●
3	Розділ С – хімія; металургія	–	●	–	–
4	Розділ D – текстиль; папір	–	–	●	–
5	Розділ Е – будівництво; гірська справа	–	●	–	–
6	Розділ F – механіка; освітлення; опалення; двигуни і насоси; зброя і боєприпаси; вибухові роботи	–	●	–	–
7	Розділ G – фізика	–	●	–	–
8	Розділ H – електрика	–	–	–	–

У табл. 3 деталізовано класи і підкласи розділів МКВ і МПК, що помічені знаком "●" в табл. 2.

Табл. 3, в якій гармонізовано КВЕД з МКВ і МПК дає можливість отримати інструмент для впорядкування наявних патентних документів, полегшити доступ до них зацікавлених осіб.

Табл. 3. Основні класи і підкласи розділів МКВ і МПК, що охоплюють області знань досліджуваних галузей, об'єкти яких можуть бути захищені патентними документами

Галузь економіки	Вид економічної діяльності за КВЕД	Розділи, класи, підкласи, МКВ і МПК
1	2	3
Лісова	Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	Розділ А – задоволення життєвих потреб людини клас А01 –... лісове господарство підкласи: А01G –... лісове господарство А01Н – хвойні рослини, способи вирощування А01С – лісові пожежі, боротьба з ними
	Лісозаготівля	Розділ А – задоволення життєвих потреб людини клас А01G – звалювання дерев, корчування...
		Розділ В – різноманітні технологічні процеси клас В27 – обробка і консервування деревини... підкласи: В27В – пили В27L – прибирання віток від дерев клас В60 – транспортні засоби підклас В60Р – транспортні засоби для вантажних перевезень... клас В62 – безрельсові наземні транспортні засоби підклас В62С – гужові транспортні засоби Розділ D – текстиль; папір клас D07 – канати, линви

1	2	3
Дерево- обробна	Лісопилльне та стругальне ви- робництво, про- сочування дере- вини	Розділ В – різноманітні технологічні процеси клас В27 – обробка і консервування деревини і подібних матеріалів; машини для кріплення цвяхами або скобами підкласи: В27В – пили; конструктивні елементи або пристосування для них (17 підгруп) В27К – способи, пристрої і вибір речовин для просочу- вання... деревини (5 підгруп) В27Л – окорювання деревини або видалення залишків ві- ток; розколювання деревини
	Виробництво дерев'яних па- нелей	Клас В24 – шліфування... підкласи: В24В – верстати..., В24Д – інструменти клас В27 – обробка і консервування деревини і подібних матеріалів;... підкласи: В27Д – переробка шпону і виготовлення клеєної фанери одношарової або багатошарової (3 підгру- пи) В27М – паркет... В27Н – виробництво сухими способами виробів з дерев- них частинок або волокон, чи інших лігноцелюлозних або подібних органічних матеріалів з органічними в'язу- чими речовинами або без них
	Виробництво теслярських та столярних ви- робів	Підкласи: В27С – верстати по дереву для токарної оброб- ки, стругання, свердління і фрезерування; універсальні верстати (5 підгруп) В27F – шипові і шпунтові з'єднання; шипорізні верстати; довбальні верстати; цвяхозабивні верстати і верстати для кріплення скобами (4 підгрупи) В27G – допоміжні пристрої; інструменти; запобіжні при- строї, наприклад для них (10 підгруп) В27Н – гнуття деревини; бондарне і колісне виробництва (4 підгрупи) Розділ Е – будівництво; гірська справа клас Е06 – двері, вікна, сходи, стовпи підклас Е04J – паркетні підлоги
	Виробництво дерев'яної тари	Підклас В27М – обробка деревини не віднесена до під- класів В27В-В27Л; виготовлення особливих виробів з де- ревини
Целю- лозно- паперо- ва	Виробництво паперу та кар- тону	Розділ D – текстиль; папір клас D21 – виробництво паперу; виробництво целюлози підкласи: D21В – волокниста сировина і її механічна об- робка D21С – виробництво целюлози... D21D – оброблення паперової маси... D21F – папероробні машини, способи виробництва папе- ру на них D21G – каландри; пристосування папероробних машин D21H – картон, папір; способи їх виготовлення... D21J – фібровий картон...
Меблева	Виробництво меблів; інші ви- ди виробництва	Розділ А – задоволення життєвих потреб людини клас А47 – меблі підкласи: А47В – столи; письмові столи; парти, конторсь-

1	2	3
		кі меблі, шафи, ящики, конструктивні елементи меблів A47C – стільці; дивани; ліжка A47D – дитячі меблі A47F – спеціальні меблі Розділ В – різноманітні технологічні процеси клас В44 – декоративне мистецтво
		підкласи: В44В –... різьба по дереву, інкрустація... В44С –... інтарсія, мозаїка... Розділ С – хімія; металургія клас С06 –... сірники підклас С06F – сірники, виробництво сірників клас С09 – фарби, клейові речовини підкласи: С09В –... лаки, барвники С09Н –... клеї тваринного походження С09J – клейові речовини

Табл. 4. ОПВ УкрДЛТУ за видами економічної діяльності лісової, лісопромислової, деревообробної, целюлозно-паперової та меблевої галузей економіки України за 1955-2004 роки

Сектор економіки	Галузь економіки	Види економічної діяльності, які здійснюються в цих галузях економіки	Кількість охоронних документів за роки			
			1955-1974	1975-1990	1991-2004 (І півріччя)	1955-2003 (І півріччя)
1	2	3	4	5	6	7
Аграрний	Лісова	Лісове господарство і пов'язані з ним послуги, в т.ч.:	-	6	8	14
		лісозаготівля	9	54	9	72
Обробної промисловості	Деревообробна	Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, в т.ч.:	2	69	118	189
		• лісопильне та стругальне виробництво, просочування деревини	-	11	34	45
		• виробництво дерев'яних панелей	-	8	33	41
		• виробництво теслярських та столярних виробів	2	44	50	96
		• виробництво дерев'яної тари	-	6	1	7
	Целюлозно-паперова	Виробництво паперу та картону	-	1	-	1
	Меблева	Виробництво меблів, інші види виробництв	11	12	17	40
Всього			22	142	152	316

Проведена систематизація ОПВ є початковим документом для споживачів патентної документації, що працюють у згаданих галузях. Автор користуючись запропонованим методичним підходом, на основі первинної інфор-

мації, зібраної з журналів постійної реєстрації ОПВ в Українському державному лісотехнічному університеті (УкрДЛТУ) встановив базу ОПВ цього вищого навчального закладу. На підставі табл. 1 і 3 проведено групування ОПВ УкрДЛТУ за видами економічної діяльності, що здійснювалися в лісовій, деревообробній, целюлозно-паперовій та меблевій галузях економіки України протягом 1955-2004 рр. (2004 р. – I півріччя), яке наведено в табл. 4.

Встановлення приналежності ОПВ до розділів, класів, підкласів, груп, підгруп міжнародних класифікаторів патентних документів та їх відповідності класифікатору видів економічної діяльності України дає змогу:

- кількісно визначати ОПВ у конкретних секціях, розділах і підкласах КВЕД;
- результативно оцінювати діяльність заявників ОПВ;
- оцінювати рівень техніки і технології та вплив ОПВ на науково-технічний прогрес у конкретних галузях;
- оцінювати вплив винахідницької діяльності на інноваційні процеси в галузях;
- визначати взаємозв'язки техніко-технологічної інформації, що обов'язково включає патентну і економічну інформацію в умовах реального сектора економіки України.

Література

1. **Стратегічні** перспективи реформ. Виступ Президента України Л. Кучми на науково-практичній конференції "Стратегія сталого розвитку та структурно-інноваційної перебудови української економіки (2004-2015)"// Урядовий кур'єр. – 28 квітня 2004 р, № 80.
2. **Язвінська О.** Найцінніший наш капітал. Охорона інтелектуальної власності у світі й Україні// Науковий світ. – 2004, № 6. – С. 8-11.
3. **Пархоменко В.Д., Гончаренко А.П., Пархоменко О.В.** Наукові і організаційні проблеми управління інформаційними ресурсами// Науково-технічна інформація. – 2001, № 3. – С. 31-34.
4. **Красовська А., Глухівський Л.** Деклараційний патент на винахід: завершення життєвого циклу і підсумки// Інтелектуальна власність. – 2004, № 3. – С. 34-39.
5. **Алфавитно-предметный** указатель к международной классификации изобретений (5-й редакции). Часть I (А-Н). – М.: ВНИИПИ, 1991. – 394 с.
6. **Алфавитно-предметный** указатель к международной классификации изобретений (5-й редакции). Часть II (О-Я). – М.: Роспатент, 1992. – С. 397-864.
7. **Пархоменко В.Д., Пархоменко О.В.** Винахідницька діяльність за галузями економіки і науковий потенціал України// Науково-технічна інформація. – 2001, № 4. – С. 27-32.
8. **Державний** класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. ДК 009-96. – К.: Держстандарт України, 1996. – 249 с.
9. **International** Patent Classification (7 edition)// http://www.wipo.int/classifications/fulltext/new_ipc/index.htm
10. **Шинкаренко М., Кузнєцова О.** Система відповідності Міжнародної патентної класифікації і Класифікації видів економічної діяльності// Інтелектуальна власність. – 2004, № 1. – С. 18-20.